

Toon Verlinden en
Hans Van de Water

**HOE
PRESENTTEER
JE ONLINE?**

**PRAKTISCH.
ZONDER GEDOE.**

ACADEMIA
PRESS

Online presenteren: waarom zou je?

Recent kopte de krant De Standaard ‘Vliedschaamte bereikt de wetenschap’. In het artikel staat dat steeds meer wetenschappers moeite hebben met de klimaatimpact van hun vliegreizen. Daarom moedigen verschillende universiteiten het gebruik van alternatieve vervoersmiddelen aan, zoals de trein, of zelfs meetings via videoconferencing.

En daarmee is het woord gevallen: videoconferencing. Al blijft het in 2019 nog bij een halfslachtige aanbeveling. Iedereen ziet er wel het nut van in, maar niemand heeft er echt zin in. Je kiest er enkel voor als het echt niet mogelijk is om elkaar fysiek te zien. Een congres of symposium online organiseren komt niet in ons op, laat staan het idee om een thesisverdediging van achter de laptop te laten plaatsvinden.

Het kon al wel, maar we waren er nog niet klaar voor

Toen kwam COVID-19 en dwong het virus ons om in ons kot te blijven. Geen lessen meer in de aula, geen meetings rond de tafel, geen tweedaagse congressen in het buitenland. Videoconferencing bleek plots de redding om toch met elkaar te blijven communiceren. Het was kiezen tussen online contact of niets.

In ijltempo begonnen docenten hun lesmateriaal om te vormen, vonden meetings van thuis uit plaats en presenteerden studenten hun thesis voor de camera. Omdat het moest. Maar makkelijk was het niet. Alsof je moest fietsen met een harnas aan: het kan, maar het voelt rot. Staat mijn microfoon wel aan? Waar moet ik naar kijken? Volgen ze me nog? Hoe krijg ik mijn slides op het scherm? De routine die je ondertussen had opgebouwd om je PowerPoint te presenteren, werkte plots niet meer.

Alles went, ook online presenteren

Niemand kijkt nu nog vreemd op wanneer er een uitnodiging voor een Zoommeeting binnenkomt. Zelfs Tomorrowland organiseert een onlinefestival. Op enkele maanden tijd maakte COVID-19 videoconferencing normaal. En in tegenstelling tot COVID-19, zal online presenteren blijven hangen. Maar hoe voelen we ons erbij?

Zoals met alles heb je *haters* en *lovers*. Voor sommigen is al dat online presenteren de hel, voor anderen een zegen. En voor jou?

DE GOEDE PUNTEN

Laten we beginnen met het positieve aspect. De belangrijkste factor is 'tijd'.

Efficiënter. Online presentaties en meetings verlopen meestal efficiënter, want ze zijn meer to the point en bevatten minder eindeloze reflecties. Doordat mensen van thuis uit kunnen deelnemen, zijn ze flexibeler om zelf hun werktijden in te vullen.

efficiënter

work-life
balance

geen
verplaatsing

Betere work-life balance. 's Ochtends samen met de kinderen ontbijten kan plots weer, of in short en slippers (maar met gestreken hemd) aan de meeting deelnemen mag nu. Ideaal tijdens de volgende hittegolf.

Geen verplaatsing. Geen tandengeknars meer in de file of wachtend op het perron. Zo winnen we niet alleen ontzettend veel tijd, maar verkleinen we ook drastisch onze

ecologische voetafdruk. Een congres in Finland? Dat kostte je vroeger minstens 2 dagen, overnachtingen, vliegtuigtickets en heel wat te compenseren CO₂. Nu valt dit allemaal weg.

Of zoals deelnemster Eleonora zei na afloop van een van onze online trainingen: 'Normaal vond deze workshop in Antwerpen plaats. Van waar ik woon in West-Vlaanderen, tegen de Franse grens, zou ik twee uur heen en twee uur terug onderweg geweest zijn. Nu kan ik de workshop vanuit mijn tuin volgen. En ik heb helemaal niet het gevoel dat ik minder bijleer.'

DE SLECHTE PUNTEN

Maar videoconferencing is niet enkel rozengeur en maneschijn. Gebruikers klagen over de techniek, ze voelen zich soms onzeker en vinden het moeilijk om contact te maken met het publiek.

techniek

drempelvrees

minder
empathie

De techniek. Hoewel de internetverbinding stabiel is geworden, vallen we soms toch nog weg of is er vertraging op de lijn. En zo'n online tool in de vingers krijgen, vergt

ook wat oefening vooraf. Als spreker kost online presenteren dus sowieso meer voorbereidingstijd.

Drempelvrees. In het begin is het eng. Sommigen ervaren dezelfde stress om voor de webcam te spreken als bij hun eerste presentatie voor een publiek. Gelukkig went het wel.

Minder empathie. Maar de meest voorkomende kritiek heeft te maken met de interactie met je publiek. 'Er is geen plaats voor empathie', of 'het is zo asociaal' is een veelgehoorde klacht. Want communiceren gaat net om een connectie maken met elkaar. Daarvoor moet je het publiek in de ogen kunnen kijken, zien hoe het reageert, zodat je daarop kunt inspelen. Maar dat kan net niet bij een online presentatie, waarbij je ogen gericht moeten zijn op je cameralens.

Wat is de eindscore?

De voordelen van online presenteren op het vlak van efficiëntie en uitgespaarde verplaatsingen zal niemand ontkennen, maar wat met de techniekstress en het gebrek aan interactie?

Daar willen we met dit boek iets aan doen: jouw drempelvrees wegnemen, je laten zien dat de techniek helemaal geen struikelblok hoeft te zijn en dat je online evengoed

een boeiend verhaal kunt brengen, waarbij er interactie met je publiek is. We willen je tonen dat het probleem zit bij *slechte* online presentaties, niet bij de *online* presentaties zelf.

COVID-19 gaf de duw om met z'n allen online te presenteren, soms misschien met hoofdpijn tot gevolg. Nu hebben we een nieuwe duw nodig om de voordelen van online presenteren echt te benutten, ook als er geen coronavirus meer is.

Ben je er klaar voor?

Veel leesplezier!

TOON & HANS

Wat vind je in dit boek?

Je leest dit boek omdat je online presenteert. Misschien doe je het vaak, of misschien ga je binnenkort voor de eerste keer digitaal. Hoe het ook zij: je bent op zoek naar superpraktische tips die je presentatie snel naar een hoger niveau tillen. Die vind je hier!

De structuur van je online presentatie 13

Bouw je online presentatie op aan de hand van vijf elementen én een handige checklist.

Hoe houd je het boeiend? 39

Netflix slaagt erin om mensen uren aan het scherm te kluisteren. Dat kun jij ook!

Hoe ga je online in interactie met je publiek? 49

Gebruik de interactiemomenten voor, tijdens en na je presentatie.

Online slides: wat moet anders? 63

Meer animatie en iets meer tekst. Het is een ander advies dan je misschien gewoon bent.

Hoe gedraag je je voor de camera?	77
Sta je recht of ga je zitten? Kijk je naar de webcam of het scherm? Wat doe je met je handen? En: mag ik een short en rode sokken aandoen?	
Je stem horen ze altijd	85
De belangrijkste tool in je online werkkoffer is je stem. Experimenteer met volume, snelheid en toonhoogte. Impact van je presentatie? Maal vijf.	
Creëer je eigen online studio	93
Goed beeld? Prima geluid? Juiste belichting? Stabiele internetverbinding? ... En actie!	
Welke videoconferencing-tool gebruik je het best?	105
Waar houd je het best rekening mee als je een tool kiest en hoe gebruik je die veilig?	

De structuur van je online presentatie

De aandacht van je online publiek is gefragmenteerd en moeilijker vast te houden. Nu ken je meteen de grootste uitdaging van een online presentatie. Je kunt dit op verschillende manieren aanpakken, maar de eerste stap die je moet zetten, is een glasheldere boodschap vinden. Zelfs het publiek dat tijdens je presentatie de kattenfilmpjes afwisselt met e-mails beantwoorden en een occasionele tweet, moet op het einde van de rit je kernboodschap kunnen navertellen.

Dat lukt enkel als je goed nadenkt over wat je wilt dat ze onthouden van je presentatie. Want als jij het al niet weet, hoe kun je dan verwachten dat je publiek dat wel doet?

We vertrekken bij het doel van je presentatie, gaan op zoek naar de boodschap die we willen overbrengen en gieten die vervolgens in een overzichtelijke structuur. Want een goede structuur is bij een online presentatie nóg belangrijker dan bij een gewone presentatie. Als een kijker het overzicht verliest, krijgt die het moeilijker om je presentatie te volgen en verslapt de aandacht in sneltempo.

Hoe ga je online in interactie met je publiek?

Een online presentatie lijkt al snel op eenrichtingsverkeer, waarbij jij aan het woord bent, zonder in gesprek te gaan met de deelnemers. Maar als je hun aandacht wilt behouden, ga je het best met hen in interactie. Hoe doe je dat wanneer je kilometers van elkaar verwijderd bent? Hieronder geven we enkele tips voor interactie met je publiek voor, tijdens en na je presentatie.

Interactie vooraf

Zijn er stukken uit je presentatie die je vooraf al zou kunnen meegeven aan je publiek? Doe dat dan. Op die manier kun je de online presentatie zelf interactiever maken en inkorten. Dit is vooral interessant als je een online les geeft.

WARM JE PUBLIEK OP MET EEN FILMPJE OF EEN TEKST

Zijn er goede filmpjes op YouTube, of vind je met wat geluk misschien een TED-talk of een video van Universiteit van

Vlaanderen of Nederland die een deel van je boodschap prima uitlegt? Geef die op voorhand mee. Of verwijst naar een interessante website of tekst die je tijdens je presentatie zult bespreken.

Sowieso lukt filmpjes foutloos afspelen tijdens je online presentatie maar zelden. Laat de deelnemers ze liever op voorhand bekijken, waarna je ze tijdens de presentatie samen kunt bespreken.

GEEF EEN OPDRACHT MEE

Wil je dat je publiek vooraf al iets doet? Maak de opdracht dan zo specifiek mogelijk. Enkele voorbeelden van opdrachten:

- Bezorg me drie vragen waarop je tijdens de presentatie een antwoord wilt krijgen.
- Kies één krantenartikel over fake news dat je interessant vindt en vertel erbij waarom. Stuur me dit vooraf door.
- Vat je project samen in drie woorden. Tijdens de online presentatie zul je deze drie woorden delen met de andere deelnemers.

NEEM HET THEORETISCHE DEEL VOORAF OP

Zijn er concepten of definities die de deelnemers echt moeten kennen? Dan kun je die op voorhand opnemen en enkele dagen voor de presentatie bezorgen.

Hoe gedraag je je voor de camera?

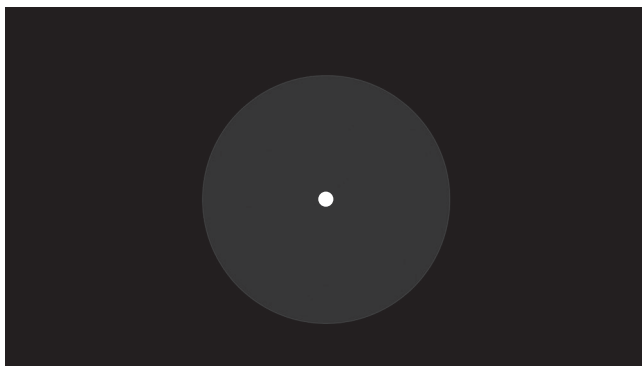
Het publiek wil graag een spreker zien die enthousiast, overtuigend en naturel overkomt. Maar hoe doe je dat als je ondertussen zit te knoeien met die online tool? En hoe maak je oogcontact? Mag je gaan zitten of sta je toch het best recht? Belangrijke vragen allemaal over lichaamstaal. Hoewel je misschien maar in het klein in beeld komt, is het toch goed om erbij stil te staan.

Gebruik je gezichtsspieren

Wist je dat je een veertigtal spieren in je gezicht hebt? Toon die tijdens je presentatie voor de camera. Want hoe expressiever je bent, hoe meer je het publiek zult weten te boeien. Af en toe een glimlach doet wonderen. Als je regelmatig glimlacht, zal het publiek je vriendelijker vinden, sneller vragen stellen of met jou in interactie willen gaan. En ja, waarschijnlijk voel je je niet erg ontspannen bij de start van je online presentatie. Maar net dan is het belangrijk om naar je publiek te glimlachen. Want dan maak je je eerste indruk.

Maak oogcontact: kijk in de lens!

Als je tegen je publiek praat, kijk je het best recht in de webcam. Wanneer je een slide, grafiek of tabel bespreekt, mag je wel even naar je scherm kijken, maar niet te lang. Oefen dit een paar keer vooraf, want het voelt in het begin onwennig om naar de lens te kijken terwijl de deelnemers onderaan je scherm te zien zijn. Wanneer je hen echter in de ogen kijkt op het scherm, hebben zij de indruk, contradictorisch genoeg, dat je naar beneden staart.

Niet eenvoudig om de hele tijd in de camera te kijken, want dit is wat je ziet: een duistere stip.

Creëer je eigen online studio

Je presentatie staat op punt, je bent helemaal klaar om te scoren. Maar dan besef je dat je presenteert in je bureau, je slaapkamer met bloemetjesbehang of je living. Niet in een prima uitgeruste aula waar je de belichting en het geluidsniveau kunt regelen via een touchscreen.

Eigenlijk zijn we een beetje bedot. Komiek Trevor Noah verwoordt het als volgt: ‘Weet je nog toen je ouders thuiskwamen met een speelgoedje dat eigenlijk het goedkope namaakproduct was van het speelgoed dat je echt wou? Met technologie is dat ook zo. We dromen allemaal van hologrammen en VR-vergaderingen, maar uiteindelijk kunnen we tijdens een online gesprek niet eens naar de persoon zelf kijken omdat we in de webcam moeten staren. De huidige techniek is het goedkope namaakproduct van wat we echt willen.’

Maar hoe bouw je ondanks die beperkingen de ideale home-studio? Je hebt vier dingen nodig: beeld, geluid, internet en licht. En, oké, misschien ook wat medewerking van je huisgenoten.

Merk op dat we hier aanbevelingen doen over een home-studio zonder veel extra investeringen. Je kunt natuurlijk geld uitgeven aan lampen, *green screens* en

camera's, maar hier doen we het even met een tafel, een stoel, een stapel boeken en de oortjes van je smartphone.

Beeld

Presenteer je met of zonder jezelf in beeld? Het mag duidelijk zijn: mét jezelf in beeld is beter. Anders heb je enkel je slides en je stem om mensen bij de les te houden. Als je publiek je kan zien, gooi je ook je lichaamshouding en handgebaren in de strijd en kun je af en toe iets tonen. Je maakt dus vlotter een connectie met je publiek en kunt gemakkelijker nieuwe info aanbieden.

Voor een normale online presentatie heb je meestal geen extra camera nodig en is die van je laptop goed genoeg. Als je slides gebruikt, sta je toch vrij klein in beeld. Dat verandert natuurlijk als je hoofd op een grote auditoriummuur wordt geprojecteerd. Een externe webcam zorgt normaal wel voor een beter beeld, ook als de lichtomstandigheden wat slechter zijn.

Zorg ervoor dat de camera op ooghoogte staat en positioneer je midden in het beeld. Staat de webcam lager, dan filmt hij je neusgaten en kijk je als presentator letterlijk neer op je publiek. Staat de webcam hoger, dan lijkt het al snel alsof je onderuitgezakt zit, of in het ergste geval zien de kijkers enkel een beeld van je haar. Onthoud dus: zet je webcam op ooghoogte.

Toon toont opzettelijk hoe het niet moet: de camera staat te hoog, hij kijkt niet in de lens, een slechte belichting en een chaotische achtergrond. Jij kunt het zelf beter!

We zeiden eerder al dat je het best rechtopstaand presenteert. Een camera op ooghoogte betekent dan ook dat je laptop de hoogte in moet. Hoe doe je dat? De eenvoudigste (en goedkoopste) manier is om een stoel op een tafel te zetten en je laptop erop te plaatsen. Misschien moet je nog wat boeken op je stoel leggen om de webcam op ooghoogte te krijgen.

Het ziet er misschien weinig glamoureuus en een beetje rommelig uit, maar daar merken je deelnemers niets van.

Zet nu een stap weg van je laptop. Kun je met gestrekte hand nog steeds je laptop bedienen? Prima zo. Vanop die afstand ziet het publiek je hoofd en bovenlichaam. Dat is vooral belangrijk wanneer je presenteert zonder slides en je beeld het volledige scherm vult.

Hier zie je onze setup, met links die van Hans en rechts van Toon.

Nu je webcam op de juiste hoogte staat, is het tijd om eens rond je te kijken, naar je omgeving.

LET OP DE OMGEVINGSELEMENTEN

Je kiest het best voor een sobere omgeving, zonder te veel achtergrondelementen die de aandacht afleiden, zoals een uitpuilende boekenkast. Houd je achtergrond simpel en rustig. Een witte of gekleurde muur is bijvoorbeeld prima.

Er mogen gerust een paar elementen in beeld staan, zoals een ordelijke boekenkast, een banner van je bedrijf of een